

י"ח בתשרי, התשפ"א
06 אוקטובר 2020
389068320
(בתשובה נא ציין מספרנו)
מס' תיק – 21

הנדון: חוות דעת אפידמיולוגית בעניין המצב הבריאותי החמור כתוצאה מנגיף הקורונה

COVID-19 הינו נגיף חדש המועבר מאדם לאדם בדרך האוויר, באמצעות טיפות המופרשות מדרכי הנשימה. עד עתה קיימת חסינות מועטה בלבד נגד נגיף זה, כך שכמעט כל אדם עלול להידבק ולהדביק. מחלת ה-COVID-19 מציבה אתגר גדול במיוחד בגלל יכולתה להופיע ולהדביק בצורה אתסמינית. תכונה זו מונעת הכלת המחלה על ידי זיהוי ובידוד חולים בלבד, ומגבילה את יעילות מאמצי קטעת שרשראות הדבקה. בין אם הנדבק תסמיני או אתסמיני, הוא עלול להדביק מספר אנשים נוספים, ולעיתים גם מספר גדול של אנשים, עד האבחון והכניסה לבידוד. אין טיפול יעיל ספציפי למחלה ונכון להיום אין חיסון כנגדו. שיעור הקטלניות נאמדים בין 0.6%-4.0%, על פי דיווחים שונים בעולם. מאידך, שיעורים אלה משתנים מאוד עם הגיל. על פי הניסיון הישראלי, שיעורי התמותה נמוכים עד גיל 60, עומדים על כ-1.0% בבני 60-69, כ-5% בבני 70-79, 15% בבני 80-89 וכ-30% בקרב בני 90+. שיעור התחלואה הקשה גבוהים אף יותר.

נכון להיום אובחנו מעל לרבע מיליון החולים, למעלה מ-5,000 חולים קשים וקריטיים ונפטרו למעלה מ-1,700. אחוז הבדיקות החיוביות הגיע בשבוע שעבר לשיא של 15%, כאשר במוקדים מסוימים הוא חוצה את רף ה-25% בבדיקות חיוביות. אם בתחילת חודש אוגוסט קצב החולים החדשים היה יציב סביב כ-1800 מקרים חדשים ביום, הרי מאז תחילת חודש ספטמבר הוא הכפיל את עצמו פי יותר מ-4. מספר החולים הקשים החדשים כמעט הכפיל את עצמו מיולי לאוגוסט, ושוב כמעט הכפיל את עצמו מאוגוסט לספטמבר. בהשוואה למדינות מפותחות שחוות תחלואת COVID-19 קשה, ישראל נמצאת הרבה מעל שיעור החולים החדשים היומיים למיליון נפש, ואף עקפה את ארה"ב בשיעור פטירות למיליון נפש.

נכון להיום, התחלואה מנגיף הקורונה ממושטת ב-341 יישובים ברחבי המדינה, כיום ישנם כ-185 ערים ויישובים שהם 'אדומים' או 'כתומים' בהתאם למדדי "הרמזור". ועל כן לצורך התמודדות יעילה עם התפשטות המחלה, לא ניתן להסתפק בנקיטת צעדים "מקומיים".

בנוסף, ברמת תחלואה של 7,000-8,000 חולים חדשים ליום למערכת הבריאות בישראל אין את היכולת לצמצם שיעורי תחלואה בצורה סבירה באמצעות קטיעת שרשראות הדבקה. ישראל מסוגלת היום להעמיד מערך חקירות אפידמיולוגית המונה כ-1300 משרות חוקר, כאשר כל חוקר מסוגל לבצע כשתי חקירות ביום, כולל הגעה לכל מגעי החולה. משמעות הדבר היא שכמחצית מהחולים החדשים אינם נחקרים כלל, והמערכת לא מגיעה לכלל המגעים של אותם חולים. במצב זה מסתובבים באופן חופשי אנשים רבים שנדבקו בנגיף, וממשיכים להרחיב את מעגלי ההדבקה, ללא ידיעתם.

הפנדמיה גורמת לפגיעה אנושה בבריאות הציבור, הן ישירות על ידי תחלואה ותמותה מהמחלה עצמה, והן בעקיפין על ידי השפעתה על מערכת הבריאות, עומס והסיכון לקריסה של מערכת הבריאות. נכון ליום 4.10.20, מספר חולי הקורונה המאושפזים בבתי החולים ברחבי הארץ עמד על 1,665, לא כולל החולים המצויים במלונות או שוהים בביתם. מתוכם 890 חולים קשים וקריטיים. לצורך השוואה, מספר החולים שהיו מאושפזים בבתי חולים הכללים לפני כחודש עמד על כ-1100 מטופלים שמתוכם היו 457 חולים במצב קשה וקריטי. כאמור, במהלך החודש האחרון, מספר החולים הקשים והקריטיים, וכן מספר הנפטרים, כמעט והכפיל את עצמו (638 פטירות בספטמבר לעומת 386 פטירות באוגוסט). בשבועות האחרונים מספר החולים הקשים והקריטיים החדשים הזורמים אל בתי החולים מידי יום הולך ועולה ועבר את רף 160 מקרים ליום.

נכון ליום 5.10.20, מחלקות הקורונה נמצאות בתפוסה של 79%, ובהתאם לעלייה בתפוסה במחלקות הקיימות, נפתחות מיטות נוספות שרובן על חשבון מיטות קיימות. המשמעות לכך היא טיפול בחולי קורונה על חשבון זמינות שירותים רפואיים לחולים אחרים. לא למותר לציין, כי לא זאת בלבד שכוח האדם בבתי החולים לא גדל כקצב גידול החולים הקשים, אלא שמספר אנשי הצוות הרפואיים הנגרעים מעבודתם ונדרשים להיכנס לבידוד עקב חשיפה או הדבקה בנגיף מידי יום עולה במקביל לעלייה בתחלואה באוכלוסייה. נתונים אלה מצטרפים לעובדה שצוותי הרפואה עובדים למעלה מחצי שנה במתכונת חירום אינטנסיבית ושוחקת, ללא חופשות, ומגיעים לסף אפיסת כוחות. תמונת התחלואה העכשווית טומנת בחובה המשך הגעת חולים קשים בקצב הנוכחי אם לא למעלה ממנו בשבועות הקרובים, גם בתנאי סגר. ברי כי במצב זה איכות הטיפול, בחולי הקורונה, ובכלל החולים והמאושפזים, עלולה להיפגע. לא ניתן לשלול את האפשרות לפיה, במקרה הקיצון, עלולים מטופלים למות כתוצאה מאי ספיקה של מערכת האשפוז במדינת ישראל.

מדיניות משרד הבריאות לעניין ההתמודדות עם מגפת הקורונה בשלב זה של התחלואה המסיבית, מבוססת על מס' עקרונות: 1. שימוש במסיכת אף ופה בכל המרחב הציבורי. 2. שמירת מרחק ומניעת התקהלויות. 3. הטלת מגבלות על תנועת אנשים. בהתאם לכך נקבעו ההגבלות המחמירות בתקנות, ובכלל זה הגבלות על

התנועה – איסור על יציאה של אדם ממקום מגוריו, ומעבר למרחק מסוים, למעט לצרכים החיוניים בלבד המפורטים בתקנות. כמו כן, נקבעו הגבלות על קיום או השתתפות בהתקהלויות, לרבות התקהלויות למטרות תפילה, הפגנה או טקס דתי.

בנוגע להתקהלויות, מבחינה אפידמיולוגית קיים סיכון להדבקה בנגיף הקורונה בהשתתפות בהתקהלות; ככל שמספר המשתתפים בהתקהלות גבוה יותר, הסיכון לפרט ולמשתתפים בהתקהלות עולה בהתאם. הסיכון הפרטני להידבק תלוי במספר גורמים, כגון עטיית מסיכה, האם ההתקהלות במקום סגור או פתוח, מספר המשתתפים בהתקהלות, צפיפות, שמירת מרחק פיזי, הקפדה על שהייה במקום קבוע לעומת התקהלות דינמית בה אנשים מצויים בתנועה ומתערבבים זה עם זה ככלל, הסיכון להידבק במבנה סגור גבוה יותר מהדבקה באוויר הפתוח, ובתלות במשתנים נוספים כמו צפיפות, מספר המשתתפים וכו'.

בבחינת נתוני התחלואה של הימים האחרונים, ניתן לומר במידה של זהירות (ובכפוף להסתייגות לפיה קיים קושי להתייחס לנתוני התחלואה בשבועות האחרונים בגלל חגי ישראל, העלולים לעוות את תמונת התחלואה המשתקפת מן הנתונים המגיעים למשרד הבריאות) כי לאחר שיא של למעלה מ-8,000 מקרים מאומתים ליום לאחר ראש השנה, ושיא נוסף של למעלה מ-9,000 מקרים מאומתים לאחר יום כיפור, אנו עדים לירידה הדרגתית בתחלואה לכדי 7,000 מקרים ליום בימים שלאחר יום כיפור, ו-5,600 מקרים חדשים ליום בתחילת השבוע של חול המועד סוכות. יוער כי לשיא של 9,000 חולים חדשים לאחר יום כיפור יש להתייחס בזהירות כי כנראה שהוא משקף ביקוש צבור לביצוע בדיקות במשך ימי השבת ויום כיפור שקדמו לו. עם זאת, גם בבחינת אחוז הבדיקות החיוביות, שיעור הבדיקות החיוביות משקף מגמה של שיפור בימים האחרונים; למחרת יום כיפור (ופחות משבועיים מתחילת הסגר) שיעור הבדיקות החיוביות עמד על 15.1%, ומאז החלה מגמת ירידה באחוז הבדיקות החיוביות עד ל- 11.4% בבדיקות חיוביות נכון ליום 20.10.20. בהתאם לאמור לעיל, ובזהירות המתבקשת, פרשנותנו היא כי הסגר של השבועות האחרונים נותן את אותותיו וענו עדים לתחילת ירידה בתחלואה. יחד עם זאת, שיעורי התחלואה עדיין גבוהים מאוד, גם באופן אובייקטיבי וגם מבחינת יכולתה של המערכת להתמודד עמם. לסיכום, מדינת ישראל עודנה נמצאת במצב של תחלואה חריפה ומצב בריאותי חמור המחייבים המשך נקיטת צעדים מחמירים ובכלל זה מגבלות מחמירות של תנועה והתקהלויות להתמודדות עם המצב החמור.

בברכה,

ד"ר שרון אלרעי-פרייס
 ראש שרותי בריאות הציבור (בפועל)